

lagéletkorból nem ennek kell következnie, a fiataloknál is igen magas az egészségügyi szabadságnapok száma.

A képzési követelmények érvényesítésében lassú az előrehaladás. Míg az őrség és az őrsparancsnokok vonatkozásában nincs lényeges gond, addig a főfelügyelők és felügyelők közül nagyon kevesen rendelkeznek az előírt középiskolai végzettséggel. A testülethez kívülről jelentkezők többsége is csak 8 általánossal bír.

Az őrszolgálatnál dolgozók évente 40-50%-os arányban részesülnek elismerésben. Fegyelmi helyzetük javításra szorul, mert a fegyelmi eljárások kb. 50%-a őrszolgálati beosztott ellen indul. A párttagok aránya 32%.

Az előzőekben vázolt fogyatékoságok ellenére az őrszolgálat területén dolgozók megfelelnek az elvárásoknak. A legnagyobb nehézségek, megpróbáltatások közepette is értékes munkát végeznek, erejüket nem kímélve, szabadidejüket is feláldozva. Ahhoz viszont, hogy ez a jövőben is így legyen, feltétlenül szükség van a külső, állami segítségre, ami elsősorban a létszám növelését és a pénzügyi háttér javítását jelenti.

A munkáltatás: ma

(Ullmann György hozzászólása)

Deme elvtárs a munkáltatás múltjáról, fejlődéséről, 40 éves történetéről szólt. A magam részéről a foglalkoztatás mai helyzetéről, eredményeiről, problémáiról mondanék el néhány gondolatot. Én is a jogszabályi alapokból indulok ki, hiszen a mai munkáltatás alapját is az 1979. évi 11. sz. tvr. határozza meg, amely sok mindenben újszerűen, a szocialista büntetésvégrehajtás fejlődésével összhangban szabályozza a munkáltatást.

Az eddigi jogszabályok egyoldalúan csak az elítélt munkavégzési kötelezettségét fogalmazták meg, de arról nem szóltak, hogy az elítéltnak a munkavégzésre joga is van. A törvényből adódóan növekedett azoknak a száma, akiknek munkahelyet kell biztosítani, ugyanakkor a 80-as évek első felében dinamikusan emelkedett a fogvatartottak létszáma is.

A népgazdaság területén viszont ugyanebben az időszakban stagnált az ipari termelés, illetve egyes években csökkent is, ezért a hatékonyság növelése került előtérbe, s mind kevesebb munkaerőre volt igény. A korszerű technika magasabb képzettségű munkaerőre tart számot, a fogvatartottak összetétele pedig romlik, mind kevesebb köztük a szakmunkás és egyre több a teljesen képzetlen, szellemileg alacsony színvonalú elítélt.

Mit tudunk elérni ilyen ellentmondásos helyzetben? Milyen mértékben voltunk képesek eleget tenni a jogszabályi előírásoknak? Nyugodtan állíthatjuk: eredményeink számottevőek, lényegében a mai napig garantálni tudtuk a teljes körű foglalkoztatást. Az összes fogvatartott 80,8 %-a rendszeresen munkát végez, ezen belül a jogerős elítélteknek 91,6 %-a dolgozik. A fogvatartottakat változatlanul két rendszerben foglalkoztatjuk: a bv. költségvetés keretében, illetve a bv. vállalatoknál, amelyek a büntetésvégrehajtás szerves részét alkotják, felügyelete alá tartoznak. A vállalatok a dolgozó fogvatartottak 76 %-át foglalkoztatják és ez közel 13 500 elítélt foglalkoztatását jelenti. A munkáltatás kilenc ipari és három mezőgazdasági vállalatnál zajlik.

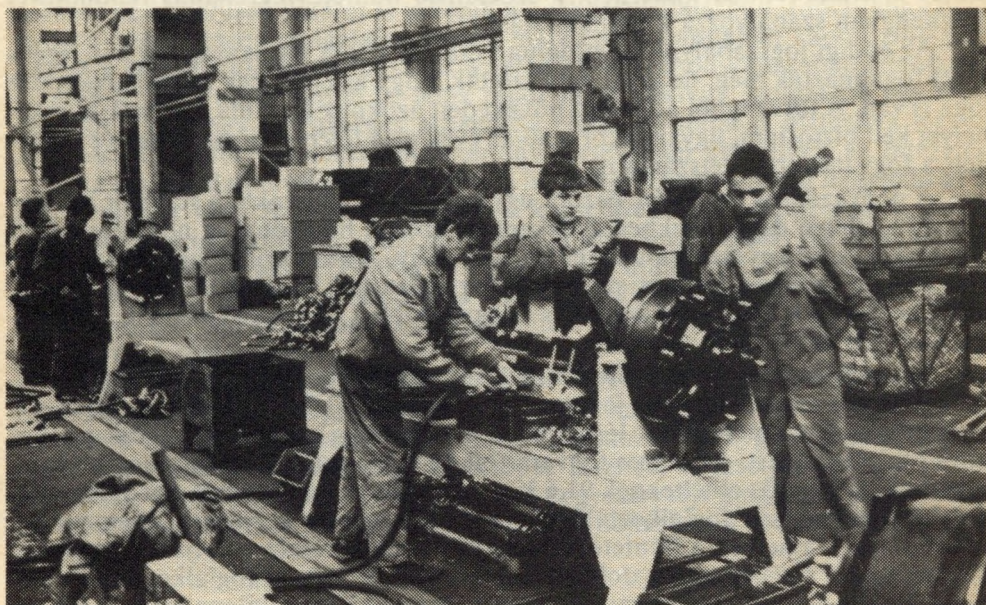
Az új jogszabályok szükségessé tették, hogy a letöltő intézeteken túlmenően a megyei intézeteknél is szervezzünk vállalati foglalkoztatást, elsősorban az előzetes letartóztatottak és a szabálysértést elkövetők munkalehetőségének biztosítása érdekében. Ma már 17 megyei intézetnél működik vállalatunk irányításával üzemegység, illetve kihelyezett üzembrész.

Ilyen létszámmal és adott technikai felkészültséggel mit és mennyit termel a büntetésvégrehajtás? A 12 vállalat termelése 1984-ben elérte a 3,4 milliárd forintot és közel 284 millió forint nyereséget realizált. Évenként mintegy 580 ezer pár cipőt, 500 millió forint értékű bútort, 31 millió m² pamutszövetet, 6,3 millió db ágyneműt, 1,1 millió db munkaruhát állítunk elő.

Mezőgazdasági vállalatunk több mint 20 ezer hektáron gazdálkodik, és mintegy 5700 tonna vágóállatot, 8,2 millió liter tejet adnak át évente a népgazdaságnak. A termelés mennyisége mellett mezőgazdaságunk fajlagos hozamai sem hanyagolhatók el: hiszen búzából 6,1 tonna, cukorrépából 36 tonna/ha átlagtermést értünk el; de egyes években kukoricatermésünk is meghaladta a 80 tonna/hektáros átlagot.

Jelenleg, a fogvatartottak megnövekedett létszáma miatt, az elhelyezési gondokon túlmenően a legnagyobb problémát a foglalkoztatási szint fenntartása jelenti. A mai körülmények között vállalatunk önerőből már nem tudják megoldani ilyen nagy létszámú elítéltállomány foglalkoztatását. A teljes körű és hatékony munkáltatás érdekében a büntetésvégrehajtásnak legalább 3000 új munkahelyre lenne szüksége. Ez pedig másfél milliárd forintos beruházást igényel, amire viszont nincs pénzügyi fedezet. Ugyanakkor az is kérdéses, milyenek legyenek ezek az új munkahelyek, milyen termelési profilt alakítsanak ki, amely megfelel a népgazdaság igényeinek, de arra is alkalmas, hogy a rendelkezésünkre álló alacsonyán kvalifikált elítélt-munkaerő foglalkoztatási gondjait is megoldja.

A munkára nevelés, a társadalomba való visszavezetés hatékonysága érdekében meglévő munkahelyeink technológiai színvonalát is korszerűsíteni kellene, hogy szabadulásuk után a fogvatartottak könnyebben tudjanak beilleszkedni a

A fiatalok nagyipari munkáltatása

polgári vállalatok technikai színvonalába. Ez a követelmény ismét problémákat vet fel: a korszerűsítés milliárdos beruházást igényel, a technikai korszerűsítés viszont más oldalról a munkaerő-szükséglet csökkenését eredményezi. A probléma tovább gyűrűzik, a felszabaduló munkaerő újabb munkahelyek létesítését teszi szükségessé.

A súlyos gondok ellenére nyugodtan büszkélkedhetünk azzal, hogy a büntetésvégrehajtásnál 40 évvel ezelőtt megkezdett munkáltatási tevékenység nem volt hiábavaló és eredménytelen. Az elítéltek foglalkoztatása a büntetésvégrehajtás szerves részét képezi és az eltelt 40 év alatt alapvetően jó irányba fejlődött.

A gyakorlati munkán túl ma már ott tartunk, hogy lerakhatjuk a bv. munkáltatás elméleti alapjait, megfogalmazhatjuk az elért eredményeket és az elkövetkezendő 15-20 évre szóló távlati elképzeléseket. Ennek érdekében kezdtük meg a munkáltatásfejlesztési koncepció kidolgozását, ami már szinte a befejezéshez közeledik. A készülő dokumentum összegzi a munkáltatás jelenlegi helyzetét, rögzíti az elért eredményeket, feltárja a belső ellentmondásokat és rámutat a megoldandó problémákra. A koncepció többek közt foglalkozik a fogvatartottak munkajogi helyzetének továbbfejlesztésével, a technikai korszerűsítés irányával, a termelési szerkezet módosításával és olyan alapvető kérdésekkel, mint az elítéltek munkájának ösztönzése és szakképzésének kérdései.

Ezzel a munkával hosszú távra irányt szabunk a fejlesztésnek, mégpedig olyan munkáltatásfejlesztésnek, amely a büntetésvégrehajtási és a gazdálkodási célokat egyaránt szolgálja.

A nevelés jelene és fejlesztésének feltételei

(Módos Tamás hozzászólása)

Az 1979-ben hatályosult jogszabályok megalkotása idején az előrejelzések lényegesen kedvezőbb körülményeket jósoltak a 80-as évek elejére, mint amilyen feltételek között ma a bv. testület tevékenykedik. Az 1978-ban megjelent Btk, majd a büntetések és intézkedések végrehajtását új alapokra helyező 1979. évi 11. sz. tvr. megfogalmazták azt az elvi tételt, mely szerint a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának — a joghátrány érvényesítése mellett — alapfunkciója a nevelés, az elítéltek személyiségformálása.

Az érvényben lévő jogszabályok fő törekvésének az eddigieknél maradéktalanabb érvényesítését hivatott elősegíteni a nevelésfelfogás pontosításán keresztül a bv. nevelésfejlesztési koncepciója. A benne megfogalmazott nevelésfelfogás a fogalom szűkebb értelmezését jelenti: a büntetésvégrehajtási nevelés a társadalomban folyó neveléshez képest csupán minimális feladatok végrehajtására válalkozhat. Nem vállalhatja fel a családi, iskolai nevelés teljes programját, nem tűzheti ki célul a személyiség sokoldalú kibontakoztatását, de még csak törvényszertelől állampolgárrá nevelését sem.

Kiemelendő ugyanakkor, hogy a személyiségformálás nem elszigetelt nevelői beavatkozások eredményeként jön létre, *nem egyedül a nevelő, hanem az egész rendszer nevel.* E tevékenység folyamatjellegét hangsúlyozza, hogy a hatásrendszer eleme a büntetést megelőző és a szabadulást követő időszak — a nyomozati, bírói szak, valamint a pártfogó-felügyelet, utógondozás — is.